

Expoziții temporare deschise la sediul muzeului în cursul anului 1969—1970

A intrat în tradiția muzeului nostru de a organiza la sediul său central expoziții temporare cu caracter didactic pe diferite teme din istoria patriei sau a Capitalei.

Scopul urmărit a fost acela de a completa cadrul general al expoziției de bază prin etalarea unui bogat material aflat în colecții precum și îmbogățirea cunoștințelor publicului vizitator. Organizate în colaborare cu școlile din Capitală pe baza unei planificări anterioare, ele au venit în sprijinul corpului profesoral pentru a completa și fixa noțiunile de istorie ale elevilor la lecțiile de recapitulare și sinteză de la sfârșit de trimestru. Expozițiile s-au impus în aceeași măsură atenției tineretului școlar, ele fiind un instrument auxiliar de lucru menit să-i îmbogățască studiile privind istoria țării, să-i trezească gustul pentru studiul acestei discipline, admirația pentru faptele strămoșilor și pentru marile înfăptuiri din zilele noastre.

Prima expoziție „Pe urmele strămoșilor noștri” urmărea să pună în evidență diferitele culturi materiale realizate de oameni pe teritoriul țării noastre începând cu paleoliticul inferior până în epoca feudală.

Un bogat și original material arheologic (unelte lucrate din silex, fier, vase neolitice de tip Boian și Gumelnița sau din epoca bronzului ilustrate prin culturile Tei, Gîrla Mare, Monteoru) a fost completat cu imagini fotografice; împreună demonstrau evoluția uneltelor de producție în societatea gentilică și consecințele de ordin social care au dus la destrămarea relațiilor bazate pe proprietatea de grup și la apariția claselor fundamentale ale orînduirii feudale. Atît materialul ilustrativ cît și textele explicative, au avut totodată menirea să încadreze în complexul material și cultural general al țării, civilizația daco-geților continuată cu o serie de materiale datînd din secolul al III-lea al e.n. pînă în secolul al X-lea al e.n.

Expoziția secției de istorie veche etala nu numai materiale provenite din recente săpături arheologice bucureștene, ci și obiecte provenite din fondurile vechi ale muzeului, precum și materiale descoperite pe întregul teritoriu al patriei noastre.

Colectivul de organizare a expoziției „Pagini de viteză din istoria României” și-a propus redarea cronologică a celor mai reprezentative aspecte ale luptei sociale și de apărare a gliei strămoșești în cadrul a șase teme legate armonic între ele, și anume:

1. „Lupta pentru formarea statelor independente Țara Românească și Moldova”;
2. „Lupta românilor împotriva expansiunii turco-tătare în secolele XIV—XV”;
3. „Mihai Viteazul, realizatorul Unirii Țării Românești cu Transilvania și Moldova”;
4. „Românii în contextul politicii europene în secolul XVII—XVIII”;
5. „Răscoala iobagilor din Transilvania condusă de Horia, Cloșca și Crișan”;

6. „Răscoala populară din anul 1821 condusă de Tudor Vladimirescu”. Cele aproape o sută de exponate — stampe și gravuri originale, materiale unice de arhivă, arme, picturi istorice, hărți, reproduceri fotografice diferite, evidențiau un trecut de glorie militară încă de la formarea statelor feudale românești. Primele cinci panouri (pentru tema nr. 1 și 2) schițau ideea unității de acțiune și simțire a tuturor românilor în lupta împotriva dușmanilor iar faptele de arme ale voievozilor se contopeau cu ale oștenilor, fapt care a determinat rămânerea lor în memoria timpurilor drept pilde de curaj și inteligență strategică. Tema numărul trei, evoca marile biruințe obținute de români sub conducerea lui Mihai Viteazul, locul acestui voievod în istoria Europei, felul cum a fost apreciat de contemporanii săi și de istorici ai poporului nostru. Spre exemplu, Pecevi, cronicar turc, scrie : „din voia lui Alah, oastea islamică fusese cuprinsă de mare spaimă, încît nu putea să opună nici o rezistență”, iar Karacelebi, alt cronicar turc, nota că „Mihai în văzul lui Sinan Pașa a distrus toată cetatea Giurgiuului și a luat tunurile și munițiile... a pricinuit atîta pagubă musulmanilor, încît așa ceva nu s-a auzit în nici un secol”. „Retragerea turcilor de la Giurgiu a fost dezastruoasă și așa înfrîngere nu a mai fost pomenită în istorie”. (Cronica lui Baltazar Walter). Alături de luptele propriu-zise duse împotriva dușmanului extern, românii au desfășurat în secolele XVII—XVIII și o luptă diplomatică. Pe plan intern, exploatarea feudală a generat răscoale țărănești. Stampe, hărți, lucrări de istorie, reflectă în expoziție — tema numărul cinci — desfășurarea răscoalelor țăranilor neliberi din Transilvania de la 1784 precum și ecourile ei în Țara Românească. Panourile temei nr. șase au scos în evidență caracterul social și național al mișcării revoluționare din anul 1821, forțele participante, desfășurarea evenimentelor. Expoziția „Lupta poporului român pentru unitate politică” realizată de secția modernă a subliniat la început rădăcinile străvechi traco-dacice, înfipte de milenii într-un relief unitar și armonios, fapt ce i-a făcut pe români să înfrunte vitregia unei istorii multiseculare și care i-a despărțit brutal. Dîndu-și seama că sînt de același neam cu mult înainte de a o spune cronicarii, în ciuda faptului că din punct de vedere politic s-au organizat trei state feudale, încă din timpurile feudalismului, Ștefan cel Mare dă denumirea de Valahia nu numai Țării Românești ci și Moldovei, pentru că populația lor era de același neam, vorbea aceeași limbă și avea aceleași obiceiuri.

Conștiința unității de neam și limbă, a continuității poporului român pe acest teritoriu, și-a găsit expresia plină de vigoare în scrierile cărturarilor : Coresi, mitropolitului Simion Ștefan — cronicarilor — Miron Costin, Grigore Ureche, Constantin Cantacuzino, Dimitrie Cantemir, re-

prezentanților Școlii Ardelene. În expoziție au fost expuse opere ale acestora deschise sau subliniate acolo unde se aflau pasajele cele mai semnificative în acest sens. În această expoziție s-a pus un accent deosebit pe încercările de unire a Moldovei, Țării Românești și Transilvaniei mai ales în lupta antiotomană, stăruint asupra luptei duse de Iancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și alți domnitori care au dus acțiuni comune împotriva cotorpitorilor. S-a accentuat asupra domniei lui Mihai Viteazul care a reușit să înfăptuiască prima unificare politică a teritoriului românesc și care a contribuit la dezvoltarea conștiinței de neam a poporului român, a sentimentului de solidaritate între români.

Expoziția punind accent deosebit pe condițiile materiale, a căutat să evedențieze mai ales destrămarea relațiilor feudale și începuturile capitalismului cînd alături de comunitatea de teritoriu, de limbă și de factură psihică, a început să se dezvolte și o altă componentă a națiunii — comunitatea de viață economică — în conștiința poporului cristalizîndu-se tot mai mult ideia unității politice. Aceasta reflectîndu-se mai ales în concepția lui Tudor Vladimirescu care adresîndu-se Adunării din Țara Românească sublinia necesitatea de unire, „cu dumnealor boierii moldoveni, ca unui ce sintem de un neam și de o lege... fiind la un gînd și într-un glas cu Moldova să putem cîștiga despotrivă dreptățile acestor prințipaturi, ajutîndu-ne unui pe alții”. În deceniile următoare ideea unirii politice a fost subliniată prin scrierile oamenilor de cultură înaintați prin mijlocirea ziarelor și revistelor care purtau denumiri semnificative ca: „România”, „Dacia Literară”, „Magazin istoric pentru Dacia” și altele, iar momentul de explozie în acest sens este anul 1848 cînd relieful istoriei românești în Muntenia, Moldova și Transilvania va proiecta furtunos conștiința comună a eliberării sociale și naționale. Lupta pentru unire începută de Adunarea Națională de la Blaj din 3—5 mai 1848 în care poporul într-o strigare a afirmat „noi vrem să ne unim cu țara”, adică cu Țara Românească și Moldova, a fost subliniată și de rapoartele oficiale maghiare. La 12—2 mai exilații moldoveni aflați la Brașov (unii participaseră la adunarea de la Blaj), au semnat legămîntul revoluționar secret intitulat „prințipiile noastre pentru formarea patriei” în care inscriaseră Unirea Moldovei și Țării Românești într-un singur stat neatîrnat românesc. În expoziție au fost expuse pe lingă „Proclamația de la Islaz” și ziarele „Pruncul Român” și Popolul Suveran”, cele care începuseră oficios acțiunea de extindere a revoluției în Moldova și unirea ei cu Țara Românească „ca toată nația română să alcătuiască un singur stat, un singur popol de frați”. Conștiința unității de neam, limbă, de solidaritate națională inscriau după 1848 o reacție în lanț reflectată în expoziție prin expuneri de reviste care răspîndeau apeluri de unitate politică receptate de toți românii. Românii din imperiul austriac au luptat pentru unire în condiții deosebite și au cîștigat în acest sens și opinia publică europeană. Astfel, un mare număr de literați, savanți, ziarîști francezi, englezi, germani, ruși, italieni, au scris referitor la unirea românilor, un important număr de lucrări, studii și articole (unele figurînd în expoziție) fapt ce a făcut ca această idee să fie îmbrățișată de

spiritele progresiste din Europa, de cluburile liberale și democratice, de comitetele revoluționare, iar cabinetele europene s-o considere una din problemele echilibrului european.

Expoziția a scos în evidență că purtătoarele cele mai hotărâte ale unirii au fost masele populare care vedeau în făurirea statului unitar calea spre eliberare socială și politică, spre o țară democratică. Pe lângă materiale documentare s-au expus și citate istorice: cuvintele lui Ion Roată care cerea „căderea borescului”, „înlăturarea servituților care o apă-sau”, „...să avem și noi o țară”, din discursul lui M. Kogălniceanu care exprima dorința națiunii „noi am voit să arătăm lumii ceea ce toată țara dorește”, „la legi nouă, om nou”. S-au expus o multime de materiale legate de momentul unirii la București. Expoziția a evidențiat în special aportul maselor populare în făurirea unirii care a constituit actul de naștere a României moderne, a pus temelia statului național român ca stat unitar centralizat, a cărei desăvîrșire avea să se înfăptuiască în anul 1918, atunci cînd revoluția burghezo-democratică făcea un nou pas înainte în centrul și răsăritul Europei.

Expoziția a reușit să exprime grafic și prin materialele expuse ideea că, prin realizarea României moderne masele populare din țara noastră înscrisu o pagină glorioasă în istoria Europei. A patra expoziție „Bucureștii, centrul cultural al României între cele două războaie mondiale” căuta să demonstreze prin materialele ilustrative — fotografii originale, fotocopii imprimate și manuscrise că în perioada interbelică Bucureștiul a rămas cel mai mare centru cultural al țării, urmare firească a dezvoltării sale economice, administrative și sociale. În această perioadă s-a dezvoltat învățămîntul de toate gradele, au activat instituții științifice de prestigiu național și internațional. Aici se desfășura o bogată activitate teatrală, muzicală și publicistică. Expoziția menționa și activitatea științifică a numeroși profesori universitari, savanți de renume mondial, membri ai Academiei Române și a mai multor academii străine pentru propășirea și răspîndirea culturii românești, în interiorul granițelor țării și în afara lor. Faptul a fost apreciat de foruri științifice internaționale care au ales capitala României drept loc de desfășurare a unor congrese pe teme de știință, învățămînt, artă etc.

Ideile progresiste izvorite din cultura românească din perioada interbelică au fost răspîndite în rîndurile maselor prin mijloace și forme diferite, presa democratică și comunistă ocupînd un loc de frunte. Alături au stat postul de radio-emisiune Băneasa și un important număr de atenee populare. Materialul expozițional completat în mod fericit cu cel expus în vitrine, a fost de natură să atragă atenția publicului vizitator. Pe această linie se remarcă manuale școlare și cursuri de învățămînt superior, memorii cu semnătură autografă a lui D. Gusti — organizatorul Muzeului satului, afișe, fotografii cu semnătura personală a lui Nicolae Iorga, Nicolae Titulescu, Dr. Mina Minovici, Enescu; opere cu autograf Cezar Petrescu, Tudor Arghezi; manuscrise-poezii de George Bacovia și George Mihail Zamfirescu. Ultima expoziție „România în prima etapă a revoluției populare” (1944—1948) se axa pe principalele evenimente de ordin politic și relevă marile transformări democratice survenite în viața poporului român ca urmare a victoriei insurecției armate.

Punctul de plecare al expoziției l-a constituit panoul închinat obiectivelor politice premergătoare insurecției : lupta pentru ieșirea României din războiul antisovietic, înfăptuirea Frontului Unic Muncitoresc și răsturnarea guvernului fascist. Materiale inedite — protestul profesorilor universitari din aprilie 1944, Manifestul F.U.M. din mai 1944 intitulat „Frați muncitori și tineri muncitori”, declarația Blocului Național-Democrat din 20 iunie 1944, toate, ilustrau introducerea în tema generală a expoziției. Panourile următoare reliefau munca desfășurată de P.C.R., U.T.C., comandamentul formațiunilor de luptă patriotice, în vederea mobilizării cetățenilor, armatei, la apărarea și curățirea Capitalei de nemți. Ziarul „România Liberă” nr. 11 din 24, 31 august 1944 și ediția specială a aceluiași ziar, arătau că „Dictatura a luat sfârșit și cu ea încetează toate asupririle”. Zdrobirea rezistenței hitleriste din nordul Capitalei și trecerea armatei sovietice au prilejuit întruniri și manifestații patriotice pe străzile orașului (Piața Universității, 26 august, Piața Națiunii, 31 august). Unele imagini evocau dezarmarea ofițerilor germani de la Hotel Athénée Palace, trecerea diviziei Tudor Vladimirescu pe bulevardul Magheru și reîntoarcerea unităților române victorioase în timpul insurecției în nordul Capitalei. Alte materiale ilustrative prezentau imagini legate de instaurarea guvernului democratic de la 6 Martie 1945, participarea locuitorilor la reconstrucția țării, Șirul de reforme înfăptuite de guvernul condus de Dr. Petru Groza, transformările economice ulterioare și crearea în februarie 1948 a partidului unic al clasei muncitoare, încheiau introducerea publicului în tema ultimei expoziții temporare.

Expositions temporaires ouvertes au musée durant les années 1969—1970

RESUME

Le groupe d'expositions présentées pour le public est axé sur de différentes thèmes de l'histoire du pays et de notre capitale. Le matériel documentaire présenté et les textes correspondants se sont élevés au niveau de compréhension et d'accroissement de connaissances de spécialité tant pour les professeurs que pour les élèves. La présentation graphique excellente a constitué un autre point d'attraction pour la jeunesse studieuse.